

Ćwiczenie 21

Wyznaczanie pojemności kondensatora i stałej czasowej obwodu z krzywej rozładowanie kondensatora

I. Wymagania do ćwiczenia

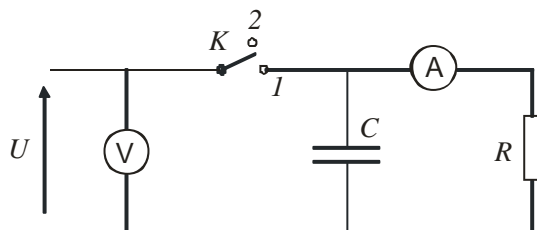
1. Pole elektryczne – natężenie i potencjał.
2. Pojemność kondensatora
3. Ładowanie i rozładowanie kondensatora
4. Stała czasowa obwodu.

Literatura

1. I.W. Sawieliew, Wykłady z fizyki t.2, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994, str. 22 – 31, 107 - 110.

II. Metodologia wykonania pomiarów

1. Połączyć obwód według schematu: w zależności od położenia klucza K obwód służy do ładowania lub rozładowania kondensatora.

2. Naładować kondensator (przełącznik K w pozycji 1). Ustawić taką wartość oporu R , aby natężenie prądu osiągnęło maksymalną, możliwą do odczytu wartość przy pomocy zastosowanego amperomierza, $I = I_0$ dla $t = 0$ s.
3. Ustawić przełącznik K w pozycji 2 i jednocześnie włączyć sekundomierz. Zmierzyć czas, po którym natężenie prądu osiągnie wartości $I_1 = I_0 - \Delta I$, $I_2 = I_0 - 2\Delta I$, $I_3 = I_0 - 3\Delta I$, ..., $I_n = I_0 - n\Delta I$. Wartość ΔI ustalić z prowadzącym ćwiczenia.
4. Uzyskane wyniki zapisać w tabeli pomiarowej.

U	R	I_0	t	I	Q	$C \pm u(C)$	$\tau \pm u(\tau)$
[V]	[Ω]	[A]	[s]	[A]	[C]	[F]	[s]

III. Obliczenia

1. Sporządzić wykresy zależności prądu rozładowania od czasu $I = f(t)$ oraz $\ln I = f(t)$.
2. Wartość ładunku zgromadzonego na okładkach kondensatora obliczyć wyznaczając wartość pola powierzchni zawartego między osią czasu a krzywą $I = f(t)$. Uwzględnić również fakt, że $I = 0$ gdy $t \rightarrow \infty$. Pomiary są przeprowadzone w skończonym czasie, w którym natężenie prądu nie spada do zera – wpływa to na niepewność wyznaczenia ładunku. Niepewność wyznaczenia ładunku obliczyć jako niepewność złożoną.
3. Na wykresie $I = f(t)$ zaznaczyć niepewności pomiarowe. Niepewność pomiaru natężenia prądu obliczyć na podstawie klasy przyrządu pomiarowego i niepewności odczytu.
4. Wyznaczyć pojemność kondensatora z zależności:

$$C = \frac{Q}{U}$$

Niepewność pojemności $u(C)$ wyznaczyć jako niepewność złożoną.

5. Obliczyć stałą czasową obwodu: a) na podstawie wykresu $I(t)$ korzystając z definicji stałej czasowej, b) z zależności $\tau = RC$, c) korzystając z wykresu $\ln I = f(t)$. Wyznaczyć niepewności pomiarowe $u(\tau)$ dla każdej z wykorzystanych metod wyznaczania stałej czasowej. Przedyskutować otrzymane wyniki.
6. Przy wyznaczaniu stałej czasowej obwodu z zależności $\ln I = f(t)$ należy wykorzystać metodę najmniejszych kwadratów. Na podstawie nachylenia prostej wyznaczyć stałą czasową obwodu. Wyznaczyć odchylenia standardowe $u(a), u(b)$ parametrów prostej, a następnie niepewność $u(\tau)$.